

DETSTVO A MLADOSŤ BISKUPA RÓBERTA POBOŽNÉHO *1895 TISOVEC - +1972 ROŽŇAVA

V tomto roku si pripomíname 45 rokov od odchodu do večnosti biskupa Róberta Pobožného. 2. mája 1966 prišiel do svojho rodiska, ako povedal v homílii: *Na súmraku svojho pozemského putovania prichádzam k vám, do svojho milého pamätného rodiska v Tisovci, - do Hámra*. Podal cenný obraz o histórii rodnej farnosti, tak ako ju chápal on ako chlapec, ktorý stal pred svojou budúcnosťou a zároveň teraz, v úlohe svojho ťažkého povolania, keď sa cíti na sklonku svojho života a konštatuje, ako sa svet mení, ale naša viera aj napriek utrpeniu, ak nasledujeme príklad Ježiša Krista, zostáva živá. V roku 1720 bola založená Oficina ferri Regia – Štátna železiareň v Tisovci. V troch menších peciach sa tavilo zo železnej rudy surové biele a sivé železo pre oceliareň v Podbrezovej. Priemysel v Hámri bol na vysokej úrovni, veď tu bola postavená prvá vysoká pec na Slovensku. Mladý Róbert dobré poznal prácu v železiarni, lebo v nej pracoval a živil svoju rodinu jeho otec Benjamín, ako zlievačský majster a potom ako vedúci výroby. S manželkou Máriou, rodenou Schmidtovou sa presťahovali za prácou z Ľubietovej do Tisovca v roku 1881. Vychovali štyroch synov: Róberta, Eugena, Štefana, Bazila a tri dcéry: Gabrielu, Máriu a Františku. Bazil zahynul v 1. svetovej vojne. V roku 1919 rodičia a súrodenci opustili rodnú vlasť. Rodičia dovtedy žili pri synovi Eugenovi v Podbrezovej a keďže bratia nezložili sľub vernosti Československej republike (ČSR), boli vyhostení z republiky. Boli živiteľmi rodiny, preto s nimi opustili vlasť aj rodičia s dcérami a usídlili sa v Budapešti. Róbert o tejto udalosti sa dozvedel až neskôr, keď mu to tajne z Pešti dali na vedomie.

Biskup Pobožný v čase keď už boli položené základy socialistického blahobytu, poukázal v tejto homílii o nestálosti pozemského blahobytu. *„Aké krehké, je to čo je pozemské, aké silné a veľké je, čo je božské. Aké krátke je, čo je časné, aké dlhé je, čo je večné“*, hovorí pápež Klement XI. v modlitbe, ktorú šíril aj pápež Ján XXIII. Pozemský blahobyť sa pozmenil, ale s väčšou nádejou v lepšiu budúcnosť. Pýcha tisovskej železiarne, kedysi jediná vysoká pec, neexistuje. Vysoký komín, ktorého výstavbu som ešte ako chlapec pozorne sledoval, bol spolu s inými stavbami zrúcaný. V júni 1965 bol symbolický z pece tisovskej železiarne prenesený oheň do Košíc, čím éra hutníctva v Tisovci zanikla. Pevne veríme, že táto zmena nastala preto, aby Božia prozreteľnosť odmenila silnú vieru tunajších veriacich. Pozemský blahobyť sa rýchlo mení. Na dosiahnutie tohto blahobytu treba pracovať s vypätím síl, aby sme pre spoločnosť prinášali osožnú prácu. Nad vašou prácou sa bude vznášať Božie požehnanie. Zostaňte v tejto kresťanskej nádeji a vydávajte svedectvo o samom drahom Spasiteľovi. Pracujte pre pozemský blahobyť, ale zároveň pri tejto práci vydávajte svedectvo o svätej viere, čím si samozrejme zabezpečíme aj večný blahobyť. Biskup na histórii rodného mesta poukázal na konečný cieľ človeka, ktorý nie je na tejto zemi. Povzbudil rodákov, aby si zachovali sväté a drahé dedičstvo: svätú vieru a kresťanskú nauku. *„Časné veci nie je možné správne pochopiť a ohodnotiť, ak sa duša nepozdvihne k inému životu, totiž k večnému (Lev XIII, Rerum novarum 1891)*.

Róbert Pobožný sa narodil 30. mája 1890 v Tisovci. Nasledujúci deň 31. mája ho pokrstil vo farskom kostole Nanebovzatia Panny Márie tisovský farár Juraj Bohovcsik. Od roku 1896 navštevoval štátnu ľudovú školu v rodnom meste. Keďže v čase jeho mladosti nebolo slovenských škôl, slovenskú materinskú reč si osvojil súkromným štúdiom. *„Priezvisko naše bolo písané slovenským a maďarským pravopisom. Boli nátlaky na pomaďarčenie, ale aj moji súrodenci ostali pri svojom slovenskom mene. Takisto nikdy som nezaprel svoj slovenský rod. Svoje rýdzo slovenské meno som vždy zachoval, hoci nie raz v živote už ako mladík, študent, bohoslovec a ako mladý kňaz mal som ťažkosti s úradmi, ktoré žiadali, aby som si meno pomaďarčil*. Od roku 1901 pokračoval v štúdiu na Katolíckom gymnáziu v Rožňave, kde v roku 1909 zmaturoval. Ako jedenásťročný v Rožňave ťažko znášal odlúčenie od

rodičov, ale matka ho vždy povzbudzovala, že to, čo sa tam naučí, bude veľmi potrebovať v svojom živote. Vtedy ešte nikto netušil, že z tohto chlapca vyrastajúceho v zbožnej rodine, vykryštalizuje sa odvážna osobnosť, ktorá ovplyvní náboženský a sociálny život v diecéze a v polovici dvadsiateho storočia odvážnymi činmi zrodí duchovnú obnovu prenasledovanej Cirkvi na Slovensku, nachádzajúcej sa v ťažkých a nedôstojných podmienkach. Róbert Pobožný prežil svoje detstvo a mladosť v dobe, ktorá mala pre veriaceho človeka veľké pozitíva. Cirkev prehĺbila úctu k Najsvätejšiemu Srdcu Ježišovmu, zaviedla časté prijímanie veriacich a deťom sa dovolilo pristúpiť k prvému sv. prijímaniu v siedmom roku života. Tieto skutočnosti ovplyvnili jeho mladosť v zbožnom prostredí rodičovského domu a stali sa pevnými základnými piliermi pre jeho celý budúci život, v ktorom čerpal silu z Eucharistie a snažil sa svoje srdce formovať v intenciách Srdca Ježišovho. Na svoje detstvo spomína takto: *„Čím početnejšia rodina, tým plnšia radosť. Sám som to skusoval vo svojom detstve a je mi stále vďačnou spomienkou.“*

Kňazskú vysviacku prijal 4. septembra 1913 vkladáním rúk biskupa Ľudovíta Balásza v biskupskej kaplnke v Rožňave. Ani on vtedy, ani nikto iný nepredpokladal, že takmer celý svoj kňazský život prežije v Rožňave a pastoračnú službu bude vykonávať na biskupskom úrade, okrem jedného roka kaplánskej služby v Gelnici a trojročného násilného pobytu v Čechách. 1. októbra 1914 biskup Balász ho menoval za biskupského archivára a 15. decembra bol promován za doktora posvätnéj teológie na viedenskom Pázmane, kde predtým študoval ako bohoslovec teológiu. V roku 1935 si podal žiadosť prednášať na biblickej katedre teologickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. *„Hoci som sa chystal na katedru z vedy biblickej Starého zákona, prozreteľnosť Božia ponechala ma v tomto úrade“* v Rožňave. Tu prešiel všetkými funkciami v diecéznej kúrii po boku rožňavských biskupov, Ľudovíta Balásza, Jozefa Čárskeho a Michala Bubniča. V roku 1923 bol vyznačený titulom pápežského komorníka, v roku 1935 sa stal sídelným kanonikom Rožňavskej kapituly a v roku 1941 bol poctený titulom pápežský prelát. Okrem služby na biskupskom úrade sa venoval aj duchovnej službe veriacim, bol slovenským kazateľom Božieho slova v Rožňave. V roku 1923 sa stal moderátorom Kongregácie milosrdných sestier svätého Vincenta, ktoré mali vtedy materský dom pre Česko-slovenskú provinciu v Rožňave. Kvôli kandidátkam a novickám, pochádzajúcim z Podkarpatskej Rusi, sa vtedy naučil ruský jazyk, aby im mohol sprostredkovať svätú spoveď v ich rodnej reči a duchovne dobre viesť túto kongregáciu. Biskup Čársky, predseda Katolíckej školskej rady ho menoval za tajomníka tejto rady. Z vlastnej iniciatívy vydával od roku 1925 *„Školské Zprávy“* pre rožňavskú diecézu a od roku 1928 pre celé Slovensko s názvom *„Zprávy Katolíckej Školskej Rady na Slovensku“*. Ako mladý kňaz veľkú časť svojho pastoračného života venoval službe v národnom a strednom školstve. Často mu to vyčítal jeho biskup Bubnič, že práci v školstve venoval mnoho energie a času, keďže nielen redigoval a vydával tieto správy, ale musel sa zúčastňovať pracovných stretnutí v Prahe, Bratislave a Žiline. V práci v katolíckom školstve vynakladal veľké úsilie o znovuoživenie katolíckych stredných škôl, zrušených 4. mája 1919; obhajoval práva katolíkov zakladať katolícke stredné školy, ktoré boli zrušené; poukazoval na povinnosť štátu podporovať a udržiavať katolícke stredné školy a plniť ciele zakladateľov nadačných listín a základín týchto škôl. Neskôr ako biskup sa vyznal, že musí byť ešte viac *„zaniatený za túto otázku“*. Pobožný pochádzal z robotníckej rodiny. *„S ľuďmi som pracoval vždy a nebol by som sluhom Božím, keby som s ľuďmi a za ľudí nepracoval.“* V prvých rokoch kňazského účinkovania spájal duchovnú službu so sociálnou službou robotníkom, ktorí boli odkázaní na pomoc. Od roku 1916 pracoval vo funkcii tajomníka v Katolíckom tovarišskom spolku v

Rožňave a od roku 1922 ako predseda tohto spolku a zároveň ako predseda Invalidného spolku v Rožňave. Členmi boli väčšinou baníci, ktorí si túto pomoc vážili, lebo iného, sociálnejšieho spolku vtedy nebolo. O svojom sociálnom cítení napísal: „*Nikdy som nebol asociálneho zmýšľania, ale je pravdou, že ako syn dielovedúceho robotníka, rodák z Tisovca, nikdy som sa nehanbil za svoj robotnícky chudobný pôvod*“. Jeho prácu a zásluhy v prospech robotníkov a baníkov ocenili na riadnom valnom zhromaždení delegátov invalidného spolku v Košiciach 5. júna 1927. Menovanie za riaditeľa biskupského úradu a činnosť v školstve boli dôvodom ukončenia činnosti v týchto spolkoch v roku 1930. Práca v školstve nebola jeho jedinou aktivitou, pracoval na rámcovej dohode Modus vivendi až do roku 1937, keď pápež Pius XI. vydal bulu a uviedol Modus vivendi do praxe. Po vzniku Slovenskej republiky 14. marca 1939 bolo úsilie o usporiadanie cirkevného zriadenia na Slovensku novými hranicami na juhu krajiny znovu prekazené. Biskupské sídla na východe Rožňava, Košice a Užhorod pripadli Maďarsku a Róbert Pobožný zostal s biskupom na maďarskom území. Obidve svetové vojny prežil na biskupskom úrade. Po oslobodení Rožňavy bol zvolený za podpredsedu Mestského výboru v Rožňave a zúčastňoval sa na správe verejného života - na konsolidácii miestnych pomerov v povojnovom období. Aj na tomto úseku verejného života prejavil svoje schopnosti, zodpovednosť a pracovitosť takým spôsobom, že vláda v Košiciach ho chcela menovať za predsedu miestneho správneho výboru v Rožňave. Uvedomoval si svoju zodpovednosť za náboženský život v diecéze, práce na biskupskom úrade pribúdalo a preto sa zriekol aj funkcie podpredsedu. Koniec vojny, náhly odchod biskupa Michala Bubniča do večnosti, vznikajúci totalitný systém priniesli do života Pobožného zvrät, neistotu, prenasledovanie a on bol postavený do novej úlohy v pastoračnom poslaní.

ThDr. Ján Kundrík, PhD.